

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια
(4. Aṅguttara Nikāya - Aṭṭhakathā)

08. Σχόλια για το βιβλίο των οκτώ (08. Aṭṭhakanipāta-aṭṭhakathā)

2. Η δεύτερη πεντηκοντάδα (2. Dutiyapaṇṇāsakaṃ)

PaliVerse

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια

08. Σχόλια για το βιβλίο των οκτώ

2. Dutiyapaṇṇāsakaṃ

1. Gotamīvaggo

1. Gotamīsuttavaṇṇanā

51. Chaṭṭhassa paṭhame sakkesu viharatīti paṭhamagamanena gantvā viharati. Mahāpajāpatīti puttapaṇṇāsa ceva dhītupaṇṇāsa ca mahantattā evaṃladdhanāmā. Yena bhagavā tenupasaṅkamīti bhagavā kapilapuraṃ gantvā paṭhamameva nandaṃ pabbājesi, sattame divase rāhulakumāraṃ. Cumbaṭṭakakalahe pana ubhayanagaravāsikesu yuddhatthāya nikkhantesu satthā gantvā te rājāno saññāpetvā attadaṇḍasuttaṃ kathesi. Rājāno pasīditvā aḍḍhatiyasate aḍḍhatiyasate kumāre adamsu, tāni pañca kumārasatāni satthu santike pabbajimsu, atha nesaṃ pajāpatiyo sāsanaṃ pesetvā anabhiratiṃ uppādayimsu. Satthā tesāṃ anabhiratiyā uppannabhāvaṃ ṇatvā te pañcasate daharabhikkhū kuṇāladahaṃ netvā attano kuṇālakāle nisinnapubbe pāsāṇatale nisīditvā kuṇālaṇḍakakathāya tesāṃ anabhiratiṃ vinodetvā sabbepi te sotāpattiṃ patitṭhāpesi, puna mahāvanaṃ ānetvā arahattaphaleti. Tesāṃ cittajānanatthaṃ punapi pajāpatiyo sāsanaṃ pahiṇimsu. Te “abhabbā mayaṃ gharāvāsassā”ti paṭisāsanaṃ pahiṇimsu. Tā “na dāni amhākaṃ gharaṃ gantuṃ yuttaṃ, mahāpajāpatiyā santikaṃ gantvā pabbajjaṃ anujānāpetvā pabbajissāmā”ti pañcasatāpi mahāpajāpatiṃ upasaṅkamitvā “ayye, amhākaṃ pabbajjaṃ anujānāpethā”ti āhaṃsu. Mahāpajāpatī tā itthiyo gahetvā yena bhagavā tenupasaṅkami. Setacchattassa heṭṭhā rañño parinibbutakāle upasaṅkamītiṃ vadantiyeva.

Alaṃ gotami, mā te ruccīti kasmā paṭikkhipi, nanu sabbesampi buddhānaṃ catasso parisā hontīti? Kāmaṃ honti, kilametvā pana anekavāraṃ yācite anuññātaṃ pabbajjaṃ “dukkhena laddhā”ti sammā paripālessantīti garuṃ katvā anuññātukāmo paṭikkhipi. Pakkāmīti puna kapilapurameva pāvisi. Yathābhirantaṃ viharitvāti bodhaneyyasattānaṃ upanissayaṃ olokento yathājjhāsayane viharitvā. Cārikaṃ pakkāmīti mahājanasaṅgahaṃ karonto uttamāya buddhasiriyā anopamena buddhaviḷāsena aturitacārikaṃ pakkāmi.

Sambahulāhi sākiyānīhi saddhinti antonivesanamhiyeva dasabalaṃ uddissa pabbajjāvesaṃ gahetvā pañcasatā sākiyāniyo pabbajjāvesaṃyeva gāhāpetvā sabbāhipi tāhi sambahulāhi sākiyānīhi saddhiṃ. Cārikaṃ pakkāmīti gamanaṃ abhinīhari. Gamaṇābhiniharaṇakāle pana tā sukhumālā rājittīyo padasā gantuṃ na sakkhissantīti sākiyakoliyārājāno sovaṇṇasivikāyo upaṭṭhāpayimsu. Tā pana “yāne āruya gacchantīti satthari agāravo kato hotī”ti ekapaṇṇāsayaṃjanikaṃ padasāva paṭipajjimsu. Rājānopi purato ca pacchato ca ārakkhaṃ saṃvidahāpetvā taṇḍulasappitelādīnaṃ sakaṭāni pūrāpetvā “gataṭṭhāne gataṭṭhāne āhāraṃ paṭiyādetvā”ti purise pesayimsu. Sūnehi pādehīti tāsāhi sukhumālattā pādesu eko phoṭo utṭheti, eko bhijjati. Ubho pādā katakaṭṭhisamparikiṇṇā viya hutvā uddhumātā

jātā. Tena vuttaṃ - “sūnehi pādehi”ti. Bahidvārakoṭṭhaketi dvārakoṭṭhakato bahi. Kasmā panevaṃ ʈhitāti? Evaṃ kirassā ahosi - “ahaṃ tathāgatena ananuññātā sayameva pabbajjāvesaṃ aggahesiṃ, evaṃ gahitabhāvo ca pana me sakalajambudīpe pākaṭo jāto. Sace satthā pabbajjaṃ anujānāti, iccetaṃ kusalaṃ. Sace pana nānujānissati, mahatī garahā bhavissati”ti vihāraṃ pavisituṃ asakkonti rodamānāva aṭṭhāsī.

Kiṃ nu tvaṃ gotamīti kiṃ nu rājakulānaṃ vipatti uppannā, kena tvaṃ kāraṇena evaṃ vivaṇṇabhāvaṃ pattā, sūnehi pādehi...pe... ʈhitāti. Aññenapi pariyāyenāti aññenapi kāraṇena. Bahukārā, bhantetiādinā tassā guṇaṃ kathetvā puna pabbajjaṃ yācanto evamāha. Satthāpi “itthiyo nāma parittapaññā, ekayācitamattena pabbajjāya anuññātāya na mama sāsanaṃ garuṃ katvā gaṇhissantī”ti tikkhattuṃ paṭikkhipitvā idāni garuṃ katvā gāhāpetukāmatāya sace, ānanda, mahāpajāpatī gotamī aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāti, sāva’ssā hotu upasampadātiādimaṃ. Tattha sāvassāti sā eva assā pabbajjāpi upasampadāpi hotu.

Tadahūpasampannassāti taṃdivasaṃ upasampannassa. Abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kattabbanti omānātimāne akatvā pañcapaṭiṭṭhitena abhivādanaṃ, āsanā paccuṭṭhāya paccuggamanavasena paccuṭṭhānaṃ, dasanakhe samodhānetvā añjalikammaṃ, āsanapaññāpanabījanādikaṃ anucchavikakammasaṅkhātāṃ sāmīcikammañca katabbaṃ. Abhikkhuke āvāseti yattha vasantiyā anantarāyena ovādatthāya upasaṅkamaṇaṭṭhāne ovādadāyako ācariyo natthi, ayaṃ abhikkhuko āvāso nāma. Evarūpe āvāse vassaṃ na upagantabbā. Anvaḍḍhamāsanti anuposathikaṃ. Ovādūpasaṅkamananti ovādatthāya upasaṅkamaṇaṃ. Diṭṭhenāti cakkhunā diṭṭhena. Sutenāti sotena sutena. Parisaṅkāyāti diṭṭhasutavasena parisaṅkitena. Garudhammanti garukaṃ saṅghādisesāpattiṃ. Pakkhamānattanti anūnāni pannarasa divasāni mānattaṃ. Chasu dhammesūti vikālabhojanacchaṭṭhesu sikkhāpadesu. Sikkhitasikkhāyāti ekasikkhampi akhaṇḍaṃ katvā pūritasikkhāya. Akkositaṭṭho paribhāsitaṭṭho dasannaṃ akkosavatthūnaṃ aññatarena akkosavatthunā na akkositaṭṭho, bhayūpadaṃsanāya yāya kāyaci paribhāsāya na paribhāsitaṭṭho.

Ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapathoti ovādānusāsanadhammakathāsaṅkhāto vacanapatho bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu ovarito pihito, na bhikkhuniyā koci bhikkhu ovaditaṭṭho anusāsitaṭṭho vā “bhante, porāṇakattherā idaṃ cīvaravattaṃ pūrayiṃsū”ti evaṃ pana paveṇivasena kathetuṃ vaṭṭati. Anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapathoti bhikkhūnaṃ pana bhikkhunīsu vacanapatho anivārito, yathāruci ovadituṃ anusāsituṃ dhammakathaṃ kathetunti ayamettha saṅkhepo, vitthārato panesā garudhammakathā samantapāsādikāya vinayasaṃvaṇṇanāya vuttanayeneva veditabbā.

Ime pana aṭṭha garudhamme satthu santike uggahetvā therena attano ārociyamāne sutvāva mahāpajāpatiyā tāva mahantaṃ dhammaṃ khaṇena paṭippassambhi, anotattadahato ābhatena sītudakassa ghaṭasatena matthake parisittā viya vigataparilāhā attamanā hutvā garudhammapaṭiggaṇaṇena uppannapītipāmojjaṃ āvikaronti seyyathāpi, bhantetiādikaṃ udānaṃ udānesi.

Kumbhatthenakehīti kumbhe dīpaṃ jāletvā tena ālokena paraghare bhaṇḍaṃ vicinitvā thenakacorehi. Setatṭhikā nāma rogajātīti eko pāṇako nālamajjhagataṃ kaṇḍaṃ vijjhati, yena viddhā kaṇḍā nikkhantampi sālīsisaṃ khīraṃ gahetuṃ na

sakkoti. Maññiṭṭhikā nāma rogajātīti ucchūnaṃ antorattabhāvo.

Mahato taḷākassa paṭikacceva āḷinti iminā pana etamatthaṃ dasseti -yathā mahato taḷākassa pālīyā abaddhāyapi kiñci udakaṃ tiṭṭhateva, paṭhamameva baddhāya pana yaṃ abaddhapaccayā na tiṭṭheyya, tampi tiṭṭheyya, evameva ye ime anuppanne vatthusmiṃ paṭikacceva anatikkamanatthāya garudhammā paññattā, tesu apaññattesu mātugāmassa pabbajitattā pañca vassasatāni saddhammo tiṭṭheyya. Paṭikacceva paññattattā pana aparānīpi pañca vassasatāni ṭhassatīti evaṃ paṭhamam vuttavassasahassameva ṭhassati. Vassasahassanti cetam paṭisambhidāpabhedappattakhīṇāsavānaṃ vaseneva vuttaṃ, tato pana uttaripi sukkhavipassakakhīṇāsavavasaṇa vassasahassaṃ, anāgāmivasena vassasahassaṃ, sakadāgāmivasena vassasahassaṃ, sotāpannavasena vassasahassanti evaṃ pañcavassasahassāni paṭivedhasaddhammo ṭhassati. Pariyattidhammopi tāniyeva. Na hi pariyattiyā asati paṭivedho atthi, nāpi pariyattiyā sati paṭivedho na hoti. Liṅgaṃ pana pariyattiyā antarahitāyapi ciraṃ pavattissatīti.

2. Ovādasuttavaṇṇanā

52. Dutīye bahussutoti idha sakalassapi buddhavaśanassa vasena bahussutabhāvo veditabbo. Garudhammanti kāyasamsaggaṃ. Ayamettha saṅkhepo. Bhikkhunovādakavinicchayo pana samantapāsādikāya vuttanayeneva veditabbo.

3. Saṃkhittasuttavaṇṇanā

53. Tatiye sarāgāyāti sarāgatthāya. Virāgāyāti virajjanatthāya. Saṃyogāyāti vaṭṭe saṃyogatthāya. Viśaṃyogāyāti vaṭṭe viśaṃyogabhāvatthāya. Ācāyāyāti vaṭṭassa vaḍḍhanatthāya. No apacāyāyāti na vaṭṭavidhamaṇsanatthāya. Dubbharatāyāti dupposanatthāya. No subharatāyāti na sukhaḥposanatthāya. Imasmiṃ sutte paṭhamavāreṇa vaṭṭam kathitaṃ, dutiyavāreṇa vivaṭṭam kathitaṃ. Iminā ca pana ovādena gotamī arahattaṃ pattāti.

4. Dīghajāṇusuttavaṇṇanā

54. Catutthe byagghapajjāti idamassa paveni nāma vasena ālapanam. Tassa hi pubbapurisā byagghapathe jātāti tasmiṃ kule manussā byagghapajjāti vuccanti. Issatthenāti issāsakammena. Tatrupāyāyāti “imasmiṃ kāle idam nāma kātum vaṭṭatī”ti jānane upāyabhūtāya. Vuddhasīlinoti vaḍḍhitasīlā vuddhasamācārā. Āyanti āgamaṃ. Nāccogāḷhanti nātimahantaṃ. Nātiḥīnanti nātikasiraṃ. Pariyādāyāti gahetvā khepetvā. Tattha yassa vayato diguṇo āyo, tassa vayo āyam pariyādātum na sakkoti.

“Catudhā vibhaje bhoge, paṇḍito gharamāvasaṃ;
Ekena bhoge bhuñjeyya, dvīhi kammaṃ payojaye;
Catutthañca nidhāpeyya, āpadāsu bhavissatī”ti. -

Evaṃ paṭipajjato pana vayo āyam pariyādātum na sakkotiyeva.

Udumbarakhādīvāti yathā udumbarāni khādītukāmena pakke udumbararukkhe cālīte ekappahāreneva bahūni phalāni patanti, so khādītabbayuttakāni khādītva itarāni bahutarāni pahāya gacchati, evamevaṃ yo āyato vayaṃ bahutaraṃ katvā vipakiranto bhoge paribhuñjati, so “udumbarakhādikaṃvāyaṃ kulaputto bhoge

khādatī''ti vuccati. Ajetṭhamaraṇanti anāyakamaraṇaṃ. Samaṃ jīvikaṃ kappetīti sammā jīvikaṃ kappeti. Samajīvitāti samajīvitāya jīvitā. Apāyamukhānīti vināsassa ṭhānāni.

Uṭṭhātā kammadheyyesūti kammakaraṇaṭṭhānesu uṭṭhānavīriyasampanno. Vidhānavāti vidahanasampanno. Soṭṭhānaṃ samparāyikanti soṭṭhibhūtaṃ samparāyikaṃ. Saccaṇāmenāti buddhattāyeva buddhoti evaṃ avitathanāmena. Cāgo puññaṃ pavaḍḍhatīti cāgo ca sesapuññañca pavaḍḍhati. Imasmiṃ sutte saddhādayo missakā kathitā. Pañcamaṃ uttānameva.

6. Bhayasuttavaṇṇanā

56. Chaṭṭhe gabbhoti gabbhavāso. Diṭṭhadhammikāpīti sandiṭṭhikā gabbhavāsasadisā punapi manussagabbhā. Samparāyikāpīti ṭhapetvā manussagabbhe sesagabbhā. Ubhayaṃ ete kāmā pavuccantīti bhayañca dukkhañca, bhayañca rogo ca, bhayañca gaṇḍo ca, bhayañca sallañca, bhayañca saṅgo ca, bhayañca paṅko ca, bhayañca gabbho cāti evaṃ ubhayaṃ ete kāmā pavuccanti. Sātarūpenāti kāmasukhena. Palipathanti vaṭṭapalipathaṃ. Atikkammāti imasmiṃ ṭhāne vipassanaṃ vaḍḍhetvā assa bhikkhuno arahattappattabhāvo gahito. Evarūpaṃ paṇaṃ jātijarūpetam tīsu bhavesu phandamaṇaṃ avekkhatīti sutte vaṭṭam kathetvā gāthāsu vivaṭṭam kathitanti. Sattamaṭṭhamāni uttānatthāneva.

9-10. Puggalasuttadvayaṇṇanā

59-60. Navame ujubhūtoti kāyavaṇḍādīnaṃ abhāvena ujuko. Paññāsīlasamāhitoti paññāya ca sīlena ca samannāgato. Yajamānānanti dānaṃ dadantānaṃ. Puññapekkaṇanti puññaṃ oloketānaṃ gavesantānaṃ. Opadhikanti upadhivipākaṃ, opadhibhūtaṃ ṭhānaṃ appamāṇaṃ. Dasame samukkaṭṭhoti ukkaṭṭho uttamo. Sattānanti sabbasattānaṃ. Sesam sabbattha uttānamevāti.

Gotamīvaggo chaṭṭho.

2. Bhūmicālavaggo

1. Icchāsuttavaṇṇanā

61. Sattamassa paṭhame pavivittassāti kāyavivekena vivittassa. Nirāyattavuttinoti katthaci anāyattavuttino vipassanākammikassa. Lābhāyāti catupaccayalābhāya. Socī ca paridevī cāti sokī ca paridevī ca. Socicca parideviccātipi pāṭho. Cuto ca saddhammāti taṃkhaṇaṃyeva vipassanāsaddhammā cuto. Imasmiṃ sutte vaṭṭavivaṭṭam kathitaṃ.

2. Alaṃsuttavaṇṇanā

62. Dutiye alaṃ attano alaṃ paresanti attano ca paresaṇca hitapaṭipattiyaṃ samattho pariyatto anucchaviko. Khippanisantīti khippaṃ upadhāreti, khandhadhātuāyatanādīsu kathiyamānesu te dhamme khippaṃ jānātīti attho. Imasmiṃ sutte samathavipassanā kathitā. Puggalajjhāsayena pana desanāvīlāsena cetam matthakato paṭṭhāya heṭṭhā otarantaṃ kathitanti.

3. Saṃkhittasuttavaṇṇanā

63. Tatiye evamevāti nikkāraṇeneva. Yathā vā ayaṃ yācati, evameva. Moghapurisāti mūlhapurisā tucchapurisā. Ajjhesantīti yācanti. Anubandhitabbanti iriyāpathānugamanena anubandhitabbaṃ maṃ na vijahitabbaṃ maññanti. Ājānanatthaṃ apasādentō evamāha. Esa kira bhikkhu ovāde dinnepi pamādameva anuyuñjati, dhammaṃ sutvā tattheva vasati, samaṇadhammaṃ kātuṃ na icchati. Tasmā bhagavā evaṃ apasādetvā puna yasmā so arahattassa upanissayasampanno, tasmā taṃ ovaḍanto tasmātiha te bhikkhu evaṃ sikkhitabbantiādimāha. Tattha ajjhataṃ me cittaṃ t̥hitaṃ bhavissati susaṇṭhitaṃ, na ca uppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya t̥hassantīti iminā tāvassa ovādena niyakajjhattavasena cittekkaggatāmatto mūlasamādhi vutto.

Tato “ettakeneva santuṭṭhiṃ anāpajjitvā evaṃ so samādhi vaḍḍhetabbo”ti dassetuṃ yato kho te bhikkhu ajjhataṃ cittaṃ t̥hitaṃ hoti susaṇṭhitaṃ, na ca uppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, tato te bhikkhu evaṃ sikkhitabbaṃ “mettā me cetovimutti bhāvitā bhavissati...pe... susamāraddhā”ti evamassa mettāvasena bhāvanaṃ vaḍḍhetvā puna yato kho te bhikkhu ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti bahulīkato, tato tvaṃ bhikkhu imaṃ samādhiṃ savitakkasavicārampi bhāveyyāsītiādi vuttaṃ. Tassattho - yadā te bhikkhu ayaṃ mūlasamādhi evaṃ mettāvasena bhāvito hoti, tadā tvaṃ tāvatakenapi tuṭṭhiṃ anāpajjitvāva imaṃ mūlasamādhiṃ aññesupi ārammaṇesu catukkapañcakajjhānāni pāpayamāno “savitakkasavicārapī”tiādinā nayena bhāveyyāsīti.

Evaṃ vatvā ca pana avasesabrahmavihārapubbaṅgamampissa aññesu ārammaṇesu catukkapañcakajjhānabhāvanaṃ kareyyāsīti dassento yato kho te bhikkhu ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato te bhikkhu evaṃ sikkhitabbaṃ “karuṇā me cetovimuttī”tiādimāha. Evaṃ mettāpubbaṅgamaṃ catukkapañcakajjhānabhāvanaṃ dassetvā puna kāyānupassanādipubbaṅgamaṃ dassetuṃ yato kho te bhikkhu ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato te bhikkhu evaṃ sikkhitabbaṃ “kāye kāyānupassī”tiādiṃ vatvā yato kho te bhikkhu ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato tvaṃ bhikkhu yena yeneva gagghasītiādimāha. Tattha gagghasīti gamissasi. Phāsumyevāti iminā arahattaṃ dasseti. Arahattappatto hi sabbiriyāpathesu phāsu viharati nāma.

4. Gayāsīsasuttavaṇṇanā

64. Catutthe etadavocāti attano padhānabhūmiyaṃ uppannaṃ vitakkaṃ bhikkhusaṅghassa ārocetuṃ - “pubbāhaṃ, bhikkhave”tiādivacanaṃ avoca. Obhāsanti dibbacakkhuñāṇobhāsaṃ. Ñāṇadassananti dibbacakkhubhūtaṃ ñāṇasaṅkhātaṃ dassanaṃ. Sannivutthapubbanti ekato vasitapubbaṃ. Imasmiṃ pana sutte dibbacakkhuñāṇaṃ, iddhividhañāṇaṃ, cetopariyañāṇaṃ, yathākammupagañāṇaṃ, anāgataṃsañāṇaṃ, paccuppannaṃsañāṇaṃ, atītaṃsañāṇaṃ, pubbenivāsañāṇanti imāni tāva aṭṭha ñāṇāni pāliyaṃyeva āgatāni, tehi pana saddhiṃ vipassanāñāṇāni cattāri maggañāṇāni, cattāri phalañāṇāni, cattāri paccavekkhaṇañāṇāni, cattāri paṭisambhidāñāṇāni cha asādhāraṇañāṇāni etāni ñāṇāni samodhānetvā kathentena evaṃ idaṃ suttaṃ kathitaṃ nāma hoti.

5. Abhibhāyatanasuttavaṇṇanā

65. Pañcame abhibhāyatanānīti abhibhavanakāraṇāni. Kiṃ abhibhavanti? Paccanīkadhammepi ārammaṇānipi. Tāni hi paṭipakkhabhāvena paccanīkadhamme abhibhavanti, puggalassa ñāṇuttariyatāya ārammaṇāni. Ajjhataṃ rūpasaññītiādisu

pana ajjhatarūpe parikkammavasena ajjhattaṃ rūpasāññī nāma hoti. Ajjhattañhi nīlapparikammaṃ karonto kese vā pitte vā akkhitārakāya vā karoti. Pītaparikammaṃ karonto mede vā chaviyā vā hatthatalapādatalesu vā akkhīnaṃ pītaṭṭhāne vā karoti. Lohitaparikkammaṃ karonto maṃse vā lohite vā jivhāya vā akkhīnaṃ rattaṭṭhāne vā karoti. Odātaparikammaṃ karonto aṭṭhimhi vā dante vā nakhe vā akkhīnaṃ setaṭṭhāne vā karoti. Taṃ pana sunīlakaṃ supītaṃ sulohitakaṃ suodātaṃ na hoti, avisuddhameva hoti.

Eko bahiddhā rūpāni passatīti yasseevaṃ parikkammaṃ ajjhattaṃ uppannaṃ hoti, nimittaṃ pana bahiddhā, so evaṃ ajjhattaṃ parikkammaṃ bahiddhā ca appanāya vasena “ajjhattaṃ rūpasāññī eko bahiddhā rūpāni passatī”ti vuccati. Parittānīti avaḍḍhitāni. Suvaṇṇadubbaṇṇānīti suvaṇṇāni vā hontu dubbaṇṇāni vā, parittavaseneva idaṃ abhibhāyatanaṃ vuttanti veditabbaṃ. Tāni abhibhuyyāti yathā nāma sampannaggahaṇiko kaṭacchumattaṃ bhattaṃ labhitvā “kiṃ ettha bhuñjitabbaṃ atthī”ti saṃkaḍḍhitvā ekakabaḷameva karoti, evameva ñāṇuttariko puggalo visadaññaṃ “kimettha parittake ārammaṇe samāpajjitabbaṃ atthi, nāyaṃ mama bhāro”ti tāni rūpāni abhibhavitvā samāpajjati, saha nimittuppādenevettha appanaṃ pāpetīti attho. Jānāmi passāmīti iminā panassa ābhogo kathito. So ca kho samāpattito vuṭṭhitassa, na antosamāpattiyaṃ. Evaṃsaññī hotīti ābhogasaññāyapi jhānasaññāyapi evaṃsaññī hoti. Abhibhavanasaññā hissa antosamāpattiyampi atthi, ābhogasaññā pana samāpattito vuṭṭhitasseva.

Appamāṇānīti vaḍḍhitappamāṇāni, mahantānīti attho. Abhibhuyyāti ettha ca pana yathā mahagghaso puriso ekaṃ bhattavaḍḍhitakaṃ labhitvā “aññāpi hotu, aññāpi hotu, kiṃ esā mayhaṃ karissatī”ti na taṃ mahantato passati, evameva ñāṇuttaro puggalo visadaññaṃ “kiṃ ettha samāpajjitabbaṃ, nayidaṃ appamāṇaṃ, na mayhaṃ cittekaggatākaraṇe bhāro atthī”ti abhibhavitvā samāpajjati, saha nimittuppādenevettha appanaṃ pāpetīti attho.

Ajjhattaṃ arūpasāññīti alābhitāya vā anattikātāya vā ajjhatarūpe parikkammasaññāvirahito.

Eko bahiddhā rūpāni passatīti yassa parikkammampi nimittampi bahiddhā uppannaṃ, so evaṃ bahiddhā parikkammaṃ ceva appanāya ca vasena “ajjhattaṃ arūpasāññī eko bahiddhā rūpāni passatī”ti vuccati. Sesamettha catutthābhibhāyatane ca vuttanayameva. Imesu pana catūsu parittaṃ vitakkacaritavasena āgataṃ, appamāṇaṃ mohacaritavasena, suvaṇṇaṃ dosacaritavasena, dubbaṇṇaṃ rāgacaritavasena. Etesañhi etāni sappāyāni. Sā ca nesaṃ sappāyatā visuddhimagge cariyānidese vuttā.

Pañcamaabhibhāyatanaḍḍisu nīlānīti sabbasaṅgāhikavasena vuttaṃ. Nīlavaṇṇānīti vaṇṇavasena. Nīlanidassanānīti nidassanavasena. Apaññāyamānavivarāni asambhinnavaṇṇāni ekanīlāneva hutvā dissantīti vuttaṃ hoti. Nīlanibhāsānīti idaṃ pana obhāsavasena vuttaṃ, nīlobhāsāni nīlappabhāyuttānīti attho. Etena nesaṃ suvisuddhataṃ dasseti. Visuddhavaṇṇavaseneva hi imāni abhibhāyatanaṃ vuttāni. “Nīlakasiṇaṃ uggaṇhanto nīlasmimṃ nimittaṃ gaṇhāti pupphasmimṃ vā vatthasmimṃ vā vaṇṇadhātuyā vā”tiādikaṃ panettha kasiṇakaraṇaṇca parikkammaṇca appanāvidhānaṇca sabbam visuddhimagge vitthārato vuttamevāti.

6. Vimokkhasuttavaṇṇanā

66. Vimokkhāti kenatthēna vimokkhā? Adhimuccanatthēna. Ko panāyaṃ adhimuccanattho nāma? Paccanīkadhammehi ca suṭṭhu muccanattho, ārammaṇe ca abhirativasena suṭṭhu muccanattho, pituaṅke vissatthaṅgapaccaṅgassa dāraḥsayanaṃ viya aniggahitabhāvena nirāsaṅkatāya ārammaṇe pavattīti vuttaṃ hoti. Ayaṃ panattho pacchime vimokkhe natthi, purimesu vimokkhesu atthi.

Rūpī rūpāni passatīti ettha ajjhataṃ kesādīsu nīlakasiṇādivasena uppāditāṃ rūpajjhānaṃ rūpaṃ, tadassatthīti rūpī. Bahiddhāpi nīlakasiṇādīni rūpāni jhānacakkhunā passati. Iminā ajjhatabhiddhavatthukesu kaṣiṇesu uppāditajjhānassa puggalassa cattāri rūpāvacarajjhānāni dassitāni. Ajjhataṃ arūpasaññīti ajjhataṃ na rūpasaññī, attano kesādīsu anuppāditarūpāvacarajjhānoti attho. Iminā bahiddhā parikammaṃ katvā bahiddhāva uppāditajjhānassa rūpāvacarajjhānāni dassitāni.

Subhanteva adhimutto hotīti iminā suvisuddhesu nīlādīsu vaṇṇakaṣiṇesu jhānāni dassitāni. Tattha kiñcāpi antoappanāya “subha”nti ābhogo natthi, yo pana suvisuddhaṃ subhaṃ kaṣiṇaṃ ārammaṇaṃ katvā viharati, so yasmā “subhanti adhimutto hotī”ti vattabbaṃ āpajjati, tasmā evaṃ desanā katā. Paṭisambhidaṃ magge pana -

“Kathaṃ subhanteva adhimutto hotīti vimokkho? Idha bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ ...pe... viharati. Mettāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Karuṇāsahagatena...pe... muditāsahagatena ...pe... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ...pe... viharati. Upekkhāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Evaṃ subhanteva adhimutto hotīti vimokkho”ti vuttaṃ.

Sabbaso rūpasaññānantīdīsu yaṃ vattabbaṃ, taṃ visuddhimagge vuttameva. Ayaṃ atthamo vimokkhoti ayaṃ catunnaṃ khandhānaṃ sabbaso vissatthattā vimuttattā atthamo uttamo vimokkho nāma.

7-8. Anariyavohārasuttavaṇṇanā

67-68. Sattame anariyavohārāti na ariyakathā sadosakathā. Yāhi cetanāhi te vohāre voharanti, tāsāṃ etaṃ nāmaṃ. Atthame vuttapaṭipakkhanayena attho veditabbo.

9. Parisāsuttavaṇṇanā

69. Navame khattiyaparisāti khattiyānaṃ parisānaṃ sannipāto samāgamo. Esa nayo sabbattha. Anekasataṃ khattiyaparisanti bimbisārasamāgama-ñāṭisamāgama-licchavisamāgamādisadisāṃ, aññesu cakkavāḷesupi labbhateva. Sallapitapubbanti ālāpasallāpo katapubbo. Sācchāti dhammasācchāpi samāpajjitapubbā. Yādisako tesāṃ vaṇṇoti te odātāpi honti kālāpi maṅguracchavīpi, satthā suvaṇṇavaṇṇo. Idaṃ pana saṅghānaṃ paṭicca kathitaṃ. Saṅghānampi ca kevalaṃ tesāṃ paññāyatiyeva. Na pana bhagavā milakkhasadiso hoti, nāpi āmuttamaṇikuṇḍalo, buddhaveseneva nisīdati. Tepi attano samānasaṅghānameva passanti. Yādisako tesāṃ saroti te chinnassarāpi honti gaggassarāpi kākassarāpi, satthā brahmassarova. Idaṃ pana bhāsantaraṃ sandhāya kathitaṃ. Sacepi hi satthā rājāsane nisinno katheti, “ajja rājā madhurena katheti”ti nesaṃ hoti. Kathetvā pakkante pana bhagavati puna rājānaṃ āgataṃ disvā “ko nu kho aya”nti vīmaṃsā uppajjati. Tattha ko nu kho ayanti “imasmim̐ thāne idāneva māgadhabhāsāya sīhaḷabhāsāya madhurena ākārena kathento ko nu kho ayaṃ antarahito, kiṃ devo udāhu manusso”ti evaṃ

vīmaṃsantāpi na jānantīti attho. Kimatthaṃ panevaṃ ajānantānaṃ dhammaṃ desetīti? Vāsanatthāya. Evaṃ sutopi hi dhammo anāgate paccayo hotīti anāgataṃ paṭicca deseti. Anekasataṃ brāhmaṇaparisiṇṇādināṃ soṇadaṇḍasamāgamādivasena ceva aññacakkavāḷavasena ca sambhavo veditabbo.

10. Bhūmicālasuttavaṇṇanā

70. Dasame nisīdananti idha cammakhaṇḍaṃ adhippetam. Udenaṃ cetiyanti udenayakkhassa vasaṇatthāne katavihāro vuccati. Gotamakādīsopi eseva nayo. Bhāvitāti vaḍḍhitā. Bahulikatāti punappunaṃ katā. Yānikatāti yuttayānaṃ viya katā. Vatthukatāti paṭiṭṭhānaṭṭhena vatthu viya katā. Anuṭṭhitāti adhiṭṭhitā. Paricitāti samantato citā suvaḍḍhitā. Susamāraddhāti suṭṭhu samāraddhā.

Iti aniyamena kathetvā puna niyametvā dassento tathāgatassa khotiādimāha. Ettha kappanti āyukappaṃ. Tasmim̐ tasmim̐ kāle yaṃ manussānaṃ āyuppaṃ māṇaṃ, taṃ paripuṇṇaṃ karonto tiṭṭheyya. Kappāvasesaṃ vāti “appaṃ vā bhiyyo”ti vuttavassasatato atirekaṃ vā. Mahāsīvattthero paṇāha - “buddhānaṃ aṭṭhāne gajjitaṃ nāma natthi, punappunaṃ samāpajjitvā maraṇantikavedanaṃ vikkhambhento bhaddakappameva tiṭṭheyya. Kasmā pana na ṭhitoti? Upādinnaṃ kassāpi nāma khaṇḍiccādīhi abhibhuyyati, buddhā ca khaṇḍiccādhivāsaṃ appatvā pañcame āyukoṭṭhāse bahujanassa piyamaṇāpakāleyeva parinibbāyanti. Buddhānubuddhesu ca mahāsāvakesu parinibbutesu ekakeneva khāṇukena viya ṭhātabbaṃ hoti daharasāmaṇeraparivārena vā, tato ‘aho buddhānaṃ parisā’ti hīletabbataṃ āpajjeyya. Tasmā na ṭhito”ti. Evaṃ vuttepi yo pana vuccati “āyukappo”ti, idameva aṭṭhakathāya niyāmitaṃ.

Yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacittoti ettha tanti nipātamattaṃ, yathā mārena pariyuṭṭhitacitto ajjhotthaṭacitto aññopi koci puthujjano paṭivijjhitaṃ na sakkuṇeyya, evameva nāsakki paṭivijjhitaṃ attho. Māro hi yassa sabbena sabbaṃ dvādasa vipallāsā appahīnā, tassa cittaṃ pariyuṭṭhāti. Therassa ca cattāro vipallāsā appahīnā, tenassa māro cittaṃ pariyuṭṭhāsī. So pana cittaṃ pariyuṭṭhānaṃ karonto kiṃ karotīti? Bheravaṃ rūpārammaṇaṃ vā dasseti, saddārammaṇaṃ vā sāveti. Tato sattā taṃ disvā vā sutvā vā satim̐ vissajjetvā vivaṭṭamukhā honti, tesam̐ mukhena hatthaṃ pavesetvā hadayaṃ maddati, tato visaññāva hutvā tiṭṭhanti. Therassa panesa mukhe hatthaṃ pavesetum̐ kiṃ sakkhissati, bheravārammaṇaṃ pana dassesi. Taṃ disvā thero nimittobhāsaṃ nappaṭivijjhi. Bhagavā jānantoyeva kimatthaṃ yāva tatiyaṃ āmaṇesīti? Parato “tiṭṭhatu, bhante bhagavā”ti yācīti “tuyhevetam̐ dukkaṭam̐, tuyhevetam̐ aparaddha”nti dosāropanena so katanukaraṇatthaṃ.

Māro pāpimāti ettha satte anatto niyojento māretīti māro. Pāpimāti tasseeva vevacanaṃ. So hi pāpadhammasamannāgatattā “pāpimā”ti vuccati. Kaṇho, antako, namuci, pamattabandhūtipi tasseeva nāmāni. Bhāsītā kho panesāti ayañhi bhagavato sambodhipattiyā aṭṭhame sattāhe bodhimaṇḍeyeva āgantvā “bhagavā yadatthaṃ tumhehi pāramiyo pūritā, so vo attho anuppatto, paṭividdhaṃ sabbaññutaññānaṃ, kiṃ te lokavicāraṇena”ti vatvā yathā ajja, evameva “parinibbātu dāni, bhante bhagavā”ti yācī. Bhagavā cassa “na tāvāha”ntiādīni vatvā paṭikkhipi. Taṃ sandhāya - “bhāsītā kho panesā, bhante”tiādimāha.

Tattha viyattāti maggavasena byattā, tattheva vinītā, tathā visāradā. Bahussutāti tepiṭakavasena bahu sutam̐ etesanti bahussutā. Tameva dhammaṃ dhārentīti dhammadharā. Atha vā pariyattibahussutā ceva paṭivedhabahussutā ca.

Pariyattipaṭivedhadhammānaṃyeva dhāraṇato dhammadharāti evamettha attho daṭṭhabbo. Dhammānuddhammapaṭipannāti ariyadhammassa anuddhamabhūtaṃ vipassanāddhammaṃ paṭipannā. Sāmicippaṭipannāti anucchavikapāṭipadaṃ paṭipannā. Anuddhammacārinoti anuddhammaṃ caraṇasīlā. Sakaṃ ācariyakanti attano ācariyavādaṃ. Ācikkhissantītiādīni sabbāni aññamaññavevacanāni. Sahadhammenāti sahetukena sakāraṇena vacanena. Sappāṭihāriyanti yāva niyyānikaṃ katvā dhammaṃ desessanti.

Brahmacariyanti sikkhāttayasāṅgahitaṃ sakalaṃ sāsanabrahmacariyaṃ. Iddhanti samiddhaṃ jhānassādasena. Phīṭanti vuddhipattaṃ sabbapāliphullaṃ viya abhiññāsampattivaseṇa. Vitthārikanti vitthataṃ tasmim tasmim disābhāge paṭiṭṭhitavasena. Bāhujaññanti bahūhi ñātaṃ paṭividdhaṃ mahājanābhisaṃmayavasena. Puthubhūṭanti sabbākāreṇa puthulabhāvappattaṃ. Kathaṃ? Yāva devamanussehi suppakāsītanti, yattakā viññujātikā devā ceva manussā ca atthi, sabbehi suṭṭhu pakāsītanti attho. Appossukkoti nirālayo. Tvañhi pāpima aṭṭhamasattāhato paṭṭhāya “parinibbātu dāni, bhante bhagavā, parinibbātu sugato”ti viravanto āhiṇḍittha. Ajja dāni paṭṭhāya vigatussāho hohi, mā mayhaṃ parinibbānatthaṃ vāyāmaṃ karohīti vadati.

Sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ ossajjīti satim sūpaṭṭhitaṃ katvā ñāṇena paricchinditvā āyusaṅkhāraṃ vissajji pajahi. Tattha na bhagavā hatthena leḍḍuṃ viya āyusaṅkhāraṃ ossaji, temāsamattameva pana phalasamāpattiṃ samāpajjitvā tato paraṃ na samāpajjissāmīti cittaṃ uppādesi. Taṃ sandhāya vuttaṃ “ossaji”ti. Ussajjīti pāṭho. Mahābhūmicālota mahanto pathavīkampā. Tadā kira dasasahassī lokadhātu kampittha. Bhiṃsanakoti bhayajanako. Devadundubhiyo ca phalimsūti devabheriyo phalimsu, devo sukkhagajjitaṃ gajji, akālavijjulatā niccharimsu, khaṇikavassaṃ vassīti vuttaṃ hoti.

Udānaṃ udānesīti kasmā udānesi? Koci nāma vadeyya “bhagavā pacchato pacchato anubandhitvā ‘parinibbātu, bhante’ti upadduto bhayena āyusaṅkhāraṃ vissajjesi”ti, tassokāso mā hotu, bhīṭassa hi udānaṃ nāma natthīti pīṭivegavissatṭhaṃ udānaṃ udānesi.

Tattha sabbesaṃ soṇasiṅgālādīnampi paccakkhabhāvato tulitaṃ paricchinanti tulaṃ. Kiṃ taṃ? Kāmāvacarakammaṃ. Na tulaṃ, na vā tulaṃ sadisaṃmassa aññaṃ lokiyaṃ kammaṃ atthīti atulaṃ. Kiṃ taṃ? Mahaggatakkammaṃ. Atha vā kāmāvacaraṃ rūpāvacaraṃ tulaṃ, arūpāvacaraṃ atulaṃ. Appavipākaṃ vā tulaṃ, bahuvipākaṃ atulaṃ. Sambhavanti sambhava hetubhūtaṃ, rāsikāraṃ piṇḍakāraṃ attho. Bhavaṣaṅkhāraṃ punabbhavaṣaṅkhāraṇakaṃ. Avassajjīti vissajjesi. Munīti buddhamuni. Ajjhataratoti niyakajjhatarato. Samāhitoti upacārappanāsamādhivasena samāhito. Abhindi kavacamivāti kavacaṃ viya abhindi. Attasambhavanti attani sañjātaṃ kilesaṃ. Idaṃ vuttaṃ hoti - savipākaṭṭhena sambhavaṃ, bhavābhisaṅkharāṇaṭṭhena bhavaṣaṅkhāraṃ ca laddhanāmaṃ tulātulaṣaṅkhātaṃ lokiyakammañca ossaji, saṅgāmasīse mahāyodho kavacaṃ viya attasambhavaṃ kilesaṃca ajjhatarato hutvā samāhito hutvā abhindīti.

Atha vā tulanti tulento tīrento. Atulañca sambhavanti nibbānañceva sambhavañca. Bhavaṣaṅkhāraṃ bhavagāmikammaṃ. Avassaji munīti “pañcakkhandhā aniccā, pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho nibbānaṃ nicca”ntiādīnā nayena tulayanto buddhamuni bhava ādīnavaṃ, nibbāne ca ānisaṃsaṃ disvā taṃ khandhānaṃ

mūlabhūtaṃ bhavaśaṅkhāraṃ kammaṃ “kammakkhayāya saṃvattatī”ti evaṃ
vuttena kammakkhayakarena ariyamaggena avassaji. Kathaṃ? Ajjhatarato
samāhito, abhindi kavacamivattasambhavaṃ. So hi vipassanāvasena ajjhatarato,
samathavasena samāhitoti evaṃ pubbabhāgato paṭṭhāya samathavipassanābalena
kavacamiva attabhāvaṃ pariyonandhitvā ṭhitam, attani sambhavattā
“attasambhava”nti laddhanāmaṃ sabbakilesajālaṃ abhindi. Kilesābhāvena ca kataṃ
kammaṃ appaṭisandhikattā avassaṭṭhaṃ nāma hotīti evaṃ kilesappahānena
kammaṃ pajahi. Pahīnakilesassa ca bhayaṃ nāma natthi, tasmā abhītova
āyusaṅkhāraṃ ossajji, abhītabhāvañāpanatthañca udānaṃ udānesīti veditabbo.

Yaṃ mahāvātāti yena samayena yasmiṃ vā samaye mahāvātā. Vāyantīti
upakkhepakavātā nāma utṭhahanti, te vāyantā
saṭṭhisahassādhikanavayojanasatasahassabahalaṃ udakasandhārakavātaṃ
upacchindanti, tato ākāse udakaṃ bhassati, tasmīṃ bhassante pathavī bhassati,
puna vāto attano balena antodhammakaraṇe viya udakaṃ ābandhitvā gaṇhāti, tato
udakaṃ uggacchati, tasmīṃ uggacchante pathavī uggacchati. Evaṃ udakaṃ
kampitaṃ pathaviṃ kampeti. Etañca kampanaṃ yāvajjakālāpi hotiyeva,
bahubhāvena pana ogacchanuggacchanaṃ na paññāyati.

Mahiddhikā mahānubhāvāti ijjhanassa mahantatāya mahiddhikā, anubhavitabbassa
mahantatāya mahānubhāvā. Parittāti dubbalā. Appamāṇāti balavā. So imaṃ
pathaviṃ kampetīti so iddhiṃ nibbattetvā saṃvejento mahāmoggallāno viya,
vīmaṃsanto vā mahānāgattherassa bhāgineyyo saṅgharakkhitasāmaṇero viya
pathaviṃ kampeti. Saṅkampetīti samantato kampeti. Sampakampetīti tasseva
vevacanaṃ. Iti imesu aṭṭhasu pathavikampesu paṭhamo dhātukopena, dutiyo
iddhānubhāvena, tatiyacatutthā puññatejēna, pañcamo ñāṇatejēna, chaṭṭho
sādhukāradānavasena, sattamo kāruññasabhāvena, aṭṭhamo ārodanena.
Mātukucchiṃ okkamante ca tato nikkhamante ca mahāsatte tassa puññatejēna
pathavī akampittha, abhisambodhiyaṃ ñāṇatejābhihatā hutvā akampittha,
dhammacakkappavattane sādhuṃkārabhāvasaṅgīhitā sādhuṃkāraṃ dadamānā
akampittha, āyusaṅkhāraossajjane kāruññasabhāvasaṅgīhitā cittasaṅkhobhaṃ
asahamānā akampittha, parinibbāne ārodanavegatunnā hutvā akampittha. Ayaṃ
panattho pathavidevatāya vasena veditabbo. Mahābhūtapathaviyā panetaṃ natthi
acetanattā. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Bhūmicālavaggo sattamo.

3. Yamakavaggo

1-2. Saddhāsuttadvayaṇṇanā

71-72. Aṭṭhamassa paṭhame no ca sīlavāti na sīlesu paripūrakārī. Samantapāsādikoti
samantato pasādajanako. Sabbākāraparipūroti sabbehi samaṇākārehi
samaṇadhammakotṭhāsehi paripūro. Dutie santāti paccaṇīkasantatāya santā.
Vimokkhāti paccaṇīkadhammehi vimuttattā ca vimokkhā.

3-9. Maraṇassatisuttadvayādivaṇṇanā

73-79. Tatiye bhāvētha noti bhāvētha nu. Sāsananti anusit̐thi. Āsavānaṃ khayāyāti arahattaphalattāya. Catutthe patihitāyāti paṭipannāya. So mamaṃsa antarāyoti so mama jīvitantarāyopi, puthujjanakālakiriyaṃ karontassa saggantarāyopi maggantarāyopi assa. Satthakā vā me vātāti satthaṃ viya aṅgamaṅgāni kantantīti satthakā. Pañcamādīni vuttanayāneva. Navame saṃsaggārāmatāti pañcavidhe saṃsagge āramatā.

10. Kusītārambhavatthusuttavaṇṇanā

80. Dasame kusītavatthūnīti kusītassa alasassa vatthūni patit̐thā, kosajjakāraṇānīti attho. Kammaṃ kattabbaṃ hotīti cīvaravicāraṇādikammaṃ kattabbaṃ hoti. Na vīriyaṃ ārabhatīti duvidhampi vīriyaṃ nārabhati. Appattassāti jhānavipassanāmaggapaladhammassa appattassa pattiya. Anadhigatassāti tasseva anadhigatassa adhigamatthāya. Asacchikatassāti tadeva asacchikatassa sacchikaraṇattāya. Idam paṭhamanti idam “handāhaṃ nipajjāmī”ti evaṃ osīdanam paṭhamam kusītavatthu. Iminā nayena sabbattha attho veditabbo. Māsācitakam maññeti ettha pana māsācitam nāma tintamāso. Yathā tintamāso garuko hoti, evaṃ garukoti adhippāyo. Gilānā vuṭṭhito hotīti gilāno hutvā pacchā vuṭṭhito hoti. Ārambhavatthūnīti vīriyakāraṇāni. Tesampi imināva nayena attho veditabbo. Sesam sabbattha uttānamevāti.

Yamakavaggo aṭṭhamo.

4. Sativaggo

1-2. Satisampajaññasuttavaṇṇanā

81-82. Navamassa paṭhamam heṭṭhā vuttanayameva. Dutiye saddhoti duvidhāya saddhāya samannāgato. No cupasaṅkamtāti na upaṭṭhahati. No ca paripucchitāti atthānattham kāraṇākāraṇam paripucchitā na hoti. Samannāgatoti sāmīatthe paccattam, samannāgatassāti vuttaṃ hoti. Ekantapaṭibhānā tathāgataṃ dhammadesanā hotīti tathāgatassa ekantapaṭibhānā dhammadesanā hoti, ekanteneva paṭibhāti upaṭṭhātīti attho.

3. Mūlakasuttavaṇṇanā

83. Tatiye sabbe dhammāti pañcakkhandhā. Chandamūlakāti ajjhāsayacchando kattukamyatāchando tam mūlam etesanti chandamūlakā. Manasikārato sambhavantīti manasikārasambhavā. Phassato samudenti rāsī bhavantīti phassasamudayā. Vedanāya samosarantīti vedanāsamōsaraṇā. Samādhi etesaṃ pamukhoti samādhippamukhā. Jeṭṭhakat̐thena satī adhipati etesanti satādhipateyyā, satījeṭṭhakāti attho. Paññā uttarā etesanti paññuttarā. Vimutti eva sāro etesanti vimuttisārā. Ettha ca chandamūlakādayo cattāropi lokiyā kathitā, sesā lokiyalokuttaramissakāti.

4. Corasuttavaṇṇanā

84. Catutthe mahācoroti rajjantare dubbhitum samattho mahācoro. Pariyāpajjatīti pariyādānam gacchati. Na ciraṭṭhitiko hotīti addhānam pāleno ṭhātum na sakkoti. Appaharantassa paharatīti attano averine appaharante guṇasampanne ca mahallake ca taruṇadārake ca appaharitabbayuttake paharati. Anavasesam ādiyatīti nissesam

gaṇhāti. Byattacorānañhi idaṃ vattaṃ - parassa dvīsu sātakesu eko gahetabbo, ekasmiṃ sante dubbalaṃ datvā thiro gahetabbo. Puṭabhattataṇḍulādīsu ekaṃ koṭṭhāsaṃ datvā eko gahetabboti. Accāsanne kammaṃ karotīti gāmanigamarājadhānīnaṃ āsannaṭṭhāne corikakammaṃ karoti. Na ca nidhānakusalo hotīti yaṃ laddhaṃ, taṃ dakkhiṇeyye nidahituṃ cheko na hoti, paralokamaggaṃ na sodheti.

5. Samaṇasuttavaṇṇanā

85. Pañcame yaṃ samaṇenāti yaṃ guṇajātaṃ samaṇena pattaḃbaṃ. Vusīmatāti brahmacariyavāsaṃvutena. Mutto mocemi bandhanāti ahaṃ sabbabandhanehi mutto hutvā mahājanampi rāgādibandhanato mocemi. Paramadantoti aññaena kenaci asikkhāpito acodito sayambhuññaṇena paṭivijjhivā paramadamathena dantattā paramadanto nāma. Parinibbutoti kilesaparinibbānena parinibbuto.

6. Yasasuttavaṇṇanā

86. Chaṭṭhe mā ca mayā yasoti yaso ca mayā saddhiṃ mā gañchi. Akasiralābhīti vipulalābhī. Sīlapaññaṇanti sīlañceva ñāṇaṇca. Saṅgammāti sannipatitvā. Samāgammāti samāgantvā. Saṅgaṇikavihāranti gaṇasaṅgaṇikavihāraṃ. Na hi nūnameti na hi nūna ime. Tathā hi panameti tathā hi pana ime. Aṅgulipatodayaṭṭhiṃ katvā vijjhanena. Sañjagghanteti mahāhasitaṃ hasante. Saṃkīlanteti keḷiṃ karonte.

7. Pattanikujjanasuttavaṇṇanā

87. Sattame nikkujjeyyāti tena dinnassa deyyadhammassa appaṭiggahaṇatthaṃ pattanikkujjanakammavācāya nikkujjeyya, na adhomukhaṭṭhapanena. Alābhāyāti catunnaṃ paccayānaṃ alābhatthāya. Anattāyāti upaddavāya avaḍḍhiyā. Ukkujjeyyāti ukkujjanakammavācāya ukkujjeyya.

8. Appasādapavedanīyasuttavaṇṇanā

88. Atṭhame appasādaṃ pavedeyyunti appasannabhāvaṃ jānāpeyyuṃ. Appasādaṃ pavedentena pana kiṃ kātābanti? Nisinnāsanato na utṭhātābbaṃ na vanditābbaṃ na paccuggamaṃ kātābbaṃ, na deyyadhammo dātābbo. Agocareti pañcavidhe agocare.

9. Paṭisāraṇīyasuttavaṇṇanā

89. Navame dhammikaṇca ghipaṭissavanti “imaṃ temāsaṃ idheva vasitabba”nti vutto “evaṃ hotū”tiādinā nayena paṭissavaṃ. Na saccāpetīti vuttaṃ na saccaṃ karoti visaṃvādeti.

10. Sammāvattanasuttavaṇṇanā

90. Dasame paccekāṭṭhāneti adhipatitṭhāne jeṭṭhakaṭṭhāne. Tañhi jeṭṭhakaṃ katvā kiñci saṅghakammaṃ kātuṃ na labhati. Na ca tena mūlena vuṭṭhāpetabboti taṃ mūlaṃ katvā abbhānakammaṃ kātuṃ na labhati. Sesāṃ sabbattha uttānamevāti.

Sativaggo navamo.

5. Sāmaññaṇavaggo

91. Ito paraṃ atha kho bojjhā upāsikātiādīsū bojjhā upāsikā, sirimā upāsikā, padumā upāsikā, sutanā upāsikā, manujā upāsikā, uttarā upāsikā, muttā upāsikā, khemā upāsikā, rucī upāsikā, cundī rājakumārī, bimbī upāsikā, sumanā rājakumārī, mallikā devī, tissā upāsikā, tissāmātā upāsikā, soṇā upāsikā, soṇāya mātā upāsikā, kāṇā upāsikā, kāṇamātā upāsikā, uttarā nandamātā, visākhā migāramātā, khujjuttarā upāsikā, sāmāvatī upāsikā, suppvāsā koliyadhītā, suppiyā upāsikā, nakulamātā gahapatānīti imāsaṃ ettakānaṃ aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathakammameva kathitaṃ. Icchantena vitthāretvā kathetabbāṃ. Sesā sabbattha uttānatthamevāti.

Manorathapūraṇiyā aṅguttaranikāya-aṭṭhakathāya

Aṭṭhakanipātassa saṃvaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια. 08. Σχόλια για το βιβλίο των οκτώ. 2. Η δεύτερη πεντηκοντάδα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org